

Nr 1290

Av herr **Helén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 156, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1501 i Andra kammaren)

Inledning

Statens finansiella politik har under senare år — liksom i början av 1960-talet — inte motsvarat naturliga konjunkturpolitiska krav. Budgeten var »starkare» under de fallande och svaga konjunkturerna 1966/67 och 1967/68 än under de senaste årens högkonjukturer. Statens upplåning steg under budgetåret 1969/70 till ca 3 800 milj. kr. vilket säkerligen medverkade till ett »övertryck» inom konjunkturen och till den betydande bristen i den svenska bytesbalansen. För att motverka den ogynnsamma utvecklingen har staten i huvudsak litat till en mycket hårdhänt kreditåstramning, höga räntesatser och en extra investeringsavgift på viss byggnadsverksamhet. Först nu föreslår regeringen en åstramning med vanliga finanspolitiska medel. Bland de ekonomiska experterna har rätt och råder en allmän uppfattning att finanspolitiken borde ha skärpts på ett väsentligt tidigare stadium. Från mittenpartiernas sida har regeringen tidigare i år erbjudits förhandlingar och gemensamt ansvar för de åtgärder som kunde finnas erforderliga. Regeringen har emellertid inte visat sig intresserad härav och har uppskjutit de finanspolitiska åtgärderna till efter valet. Den har därigenom påtagit sig ett tungt ansvar.

Den nu föreslagna beskattningens verkningar blir beroende av hur statens övriga inkomster och dess utgifter utvecklas. Vad som därvidlag sker under tiden efter den 1 juli 1971 är obekant. Regeringen har inte lämnat ens några allmänna upplysningar härom. Då tyngdpunkten i de nu föreslagna åtgärderna ligger på tiden efter detta datum, är det uppenbarligen omöjligt för oss att nu fälla några omdömen om deras »tillräcklighet». Vad det första halvåret 1971 beträffar, är det på grund av ovissheten om löneutvecklingen osäkert hur stort totalbudgetens underskott kommer att bli. Behovet av en förstärkning av budgeten är dock uppenbart av flera skäl, bl. a. därför att en väsentlig lättnad i de hårda kreditrestriktionerna är angelägen och brådskande samt därefter vid lämplig tidpunkt en sänk-

ning av räntenivån väl motiverad. Uppskov med en del statliga investeringar har redan beslutats, men ytterligare uppskov synes böra övervägas.

Finansministern framhåller att de föreslagna skatte- och avgiftshöjningarna beräknas ge ett årligt budgettillskott om ca 1 850 milj. kr. Då han emellertid inte gör någon bedömning av effekten på bl. a. inkomstskatten, som höjningen av arbetsgivaravgifterna kan väntas medföra, är det för närvarande omöjligt att uttala sig om det slutliga budgettillskottet.

Stabiliseringskonferens

En viss försvagning av konjunkturen under år 1971 kan komma att skapa sysselsättningsproblem, och varje åtgärd som kan bidra till att bemästra dessa problem är därför ytterst angelägen. Efter regeringens relativa passivitet under år 1970 är uppenbarligen ett fast grepp kring den ekonomiska stabiliseringspolitiken under de närmaste månaderna svårt att åstadkomma, innan man vet mer om huvudlinjerna för de kommande uppgörelserna på arbetsmarknaden rörande lönehöjningar och andra ändringar av arbetskostnaderna. Å andra sidan saknar arbetsmarknadens organisationer t. v. tillräckliga informationer om regeringens politik — och dess beredskap att vid behov snabbt ändra densamma — för att kunna bilda sig en mening om löneavtalens förutsättningar med avseende på framtida prisstegringsrisker m. m. Även om en sådan information borde ha givits långt tidigare, är det av betydelse att samråd äger rum snarast möjligt mellan företrädare för regeringen, oppositionen och arbetsmarknadens parter, vissa näringsorganisationer samt erforderlig expertis i syfte att skapa förutsättningar för en utveckling med mindre prisstegring, lättare kreditmarknad, större investeringar och förbättrad betalningsbalans. I den mån detta sker blir också sysselsättningsläget framöver mera stabilt än eljest. Vidare skulle den lugnare utveckling som måste eftersträvas troligen ge alla folkgrupper — inte minst löntagarna — gynnsammare reell standardutveckling än om inflationen tar ny fart, konkurrensförmågan på världsmarknaden avtar och en spekulation mot den svenska kronan kommer i gång på de utländska valutabörserna.

Vårt första krav på åtgärder från regeringens sida är därför att den under november månad i år sammankallar en stabiliseringskonferens, som kan hjälpa till att lägga grunden för en mera tillfredsställande ekonomisk utveckling.

Industrins investeringar

Industrins investeringsvilja har successivt försvagats. Från en beräknad ökning av investeringarna med 15 % enligt februarienkäten har planerna enligt augustienkäten reviderats till en beräknad ökning för år 1970 jäm-

fört med 1969 med 5 %. Enligt tidningsuppgifter kommer näringslivets upplåning att för år 1970 stanna vid ca 2 000 milj. kr. mot att 1969 ha uppgått till 4 300 och 1968 till 7 200 milj. kr.

Mot denna bakgrund är det nödvändigt att prioritera industriinvesteringarna. Finansministern påpekar också i propositionen att resurser medvetet bör styras över till exportindustrin och till den utlandskonkurrerande hemmamarknadsindustrin. För att åstadkomma denna överstyrning tycks emellertid finansministern lita till konsumtionsbegränsande åtgärder. Den erforderliga förstärkning av vår konkurrensförmåga gentemot utlandet, som är nödvändig för att balansera vår utrikeshandel, kräver dessutom en fortgående utbyggnad av exportkapaciteten. Den fortsatta åderlåtning av vår valutareserv som i annat fall kan bli följderna är mycket allvarlig för vår handlingsfrihet och vårt internationella oberoende. Det är därför i nuläget både möjligt och nödvändigt med lättnader i kreditrestriktionerna.

Allmänna arbetsgivaravgiften

Syftet med höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften anges vara att dämpa sådan överefterfrågan på arbetskraft som skapar löneglidning. Avgiften kan få den effekten. Med den motiveringen är det emellertid ologiskt att höja avgiften i hela landet. Det finns ingen anledning att dämpa efterfrågan på arbetskraft i områden med undersysselsättning. Att inte använda tillfället till att ytterligare stimulera tillkomsten av nya arbetstillfällen i undersysselsatta områden eller åtminstone avstå från att försvåra skapandet av nya arbetstillfällen är enligt vår mening att försvaga den nu förda regionalpolitiken.

Vi är medvetna om att det kan innebära vissa gränsdragningsproblem att på det viset differentiera avgiften. Om man emellertid följer den i regionalpolitiken i övrigt tillämpade gränsen för det allmänna stödområdet och därtill lägger Gotlands län, kan svårigheterna inte vara oöverstigliga. Inom stödområdet är staten stor arbetsgivare, varför den stabiliserande verkan en höjning av arbetsgivaravgiften skulle ha för landet som helhet inte är lika med bortfallet av hela avgiften inom stödområdet. Därtill kommer den gynnsamma effekt på företagets produktionsförmåga, som en utbliven höjning av avgiften innebär.

Det kan som vi i andra sammanhang tidigare påpekat ifrågasättas huruvida arbetsgivaravgiften över huvud taget är en lämplig beskattningsform. Det borde efter den tid avgiften nu varit i funktion vara dags att närmare söka belysa dess verkningar. Vi föreslår därför att riksdagen begär att en utredning tillsättes, som får i uppgift att belysa verkningarna av den allmänna arbetsgivaravgiften.

Beskattningen av motorbränslen

Motivet för en höjning av drivmedelsbeskattningen är enligt propositionen inte att tillföra vägväsendet ytterligare medel, varför höjningen föreslås avse den särskilda skatten på motorbränslen och inte »vägskatten». Enligt vår mening är emellertid en ökning av automobilskattemedlen att föredra framför en höjning av skatten på motorbränslen. Varje investeringsanslag till vägväsendet måste naturligtvis föregås av en normal prövning med avseende på konjunktursituationen. En ökning av medlen som står till vägväsendets förfogande är därför i nuvarande läge lika »stabiliserande» som en ökning av den särskilda skatten på motorbränslen. Skillnaden är att det enligt vår bedömning är angeläget att tillförsäkra den långsiktiga upprustningen av vägarna ökade resurser.

Vi föreslår därför att den höjning av drivmedelsbeskattningen som avses uttagas genom höjningen av den särskilda skatten på motorbränslen i stället uttagas genom motsvarande höjning av bensinskatten, bränsleskatten resp. gasolskatten.

Sparstimulerande åtgärder

I syfte att stimulera till ett ökat privat sparande förutskickar finansministern att en särskild proposition kommer att föreläggas riksdagen. Vi vill emellertid redan nu fästa uppmärksamheten vid hushållssparandets roll i stabiliseringspolitiken. Det har länge framstått som en av statsmakternas angelägnaste uppgifter att vid den ekonomiska politikens utformning tillmäta hushållens sparande och dess förändring större betydelse.

Hushållens sparande har under 1960-talet successivt försämrats. Det är i grunden ett uttryck för bristande tilltro till penningvärdet och kan inte förbättras med en enda stimulerande åtgärd. Av propositionen framgår att finansministern avser konstruera sparandepremieringen på samma sätt som tidigare skett, d.v.s. genom räntegottgörelse och vinstutlottning. Situationen är emellertid nu väsentligt annorlunda. Höjningen av mervärdesskatten vid årsskiftet kommer att utgöra ett kraftigt incitament till ökade inköp under december. För att motverka detta krävs sparstimulans också av annat slag än som prövats tidigare. Konstruktionen måste i princip tillförsäkra alla sparare likvärdigt inflationsskydd och vidare garantera att inte motsvarande köpkraft vid ett och samma tillfälle återförs för konsumtionsändamål. Vi anser därför att ett system med värdesäkra obligationer bör prövas. Vid tecknandet av obligationerna bör de fysiska personer som i år får skatteåterbäring ges viss förtur.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte uttala som sin mening att en konferens

inkallas före årsskiftet med deltagande av regerings- och oppositionspartierna, arbetsmarknadens parter, vissa näringslivsorganisationer samt erforderlig expertis i syfte att skapa förutsättningar för en stabiliserande utveckling för den svenska ekonomin;

att riksdagen måtte uttala som sin mening att lättnader i kreditrestriktionerna bör genomföras;

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition i vad avser höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften för arbetsgivare inom det allmänna stödområdet och Gotlands län;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att en utredning tillsättes i syfte att klarlägga den allmänna arbetsgivaravgiftens verkningar;

att den föreslagna höjningen av den särskilda skatten på motorbränslen i stället uttages genom motsvarande höjning av bensinskatten, brännoljeskatten resp. gasolskatten; samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att ett förslag om värdesäkert sparande skyndsamt utarbetas och förelägges riksdagen.

Stockholm den 27 oktober 1970

Gunnar Helén (fp)

Olle Dahlén (fp)

Axel Andersson (fp)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Nr 1291

Av herr **Jacobsson, Per**, och herr **Sundin**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 156, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968: 419) om allmän arbetsgivaravgift, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1510 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 oktober 1970

Per Jacobsson (fp)

Sven E. Sundin (cp)